

Г. М. Бутырчык

УДК 82.01/09

Кафедра замежнай літаратуры, філалагічны факультэт, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Мінск, Рэспубліка Беларусь

КАФЕДРА ЗАМЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ: ИСТОРИЯ И СУЩАСТВИЕ

У артыкуле адлюстраваны асноўныя этапы і напрамкі дзейнасці кафедры замежнай літаратуры філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, вылучаны значныя постаці і адзначаны іх унёсак у вывучэнне і даследаванне замежнай літаратуры ў БДУ.

Ключавыя словы: аддзяленне рамана-германскай філалогіі; беларуская літаратура ў кантэксце сусветнай; замежная літаратура; кампаратывістыка; кафедра замежнай літаратуры.

Узор цытавання: Бутырчык Г. М. Кафедра замежнай літаратуры: гісторыя і сучаснасць / Г. М. Бутырчык // София: электрон. науч.-просветит. журн. – 2024. – № 1. – С. 13–20.

H. Butyrchik

Department of World Literature of the Faculty of Philology, Belarusian State University, Minsk, Republic of Belarus

THE DEPARTMENT OF WORLD LITERATURE: ITS HISTORY AND THE PRESENT STATE

The author traces the main stages and activities of the Department of World literature of the Faculty of Philology at the Belarusian State University, highlights the outstanding figures and their input into the teaching and research of the foreign literature at the Belarusian State University.

Keywords: Belarusian literature in the context of world culture; word literature; Department of World Literature; Romano-Germanic philology; comparative studies.

For citation: Butyrchik H. The department of world literature: its history and the present state. Sophia. 2024;1:13–20. Belarussian

Аўтар:**Ганна Міхайлаўна**

Бутырчык – кандыдат філалагічных навук, дацэнт, загадчык кафедры замежнай літаратуры філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Author:

Hanna Butyrchik – PhD in Philology, docent, head of the Department of World Literature of the Faculty of Philology, Belarusian State University.

<https://orcid.org/0009-0001-5572-5098>
hannabela@gmail.com

Даследаванне літаратур замежных краін – важны складнік фундаментальнай літаратуразнаўчай навукі, які не толькі раскрывае спецыфіку мастацкага мыслення і стварэння нацыянальнага наратыву рознымі народамі, спрыяе лепшаму разуменню іншага, але і, паводле слоў Алеся Адамовіча, стварае тое «сілавое поле» сусветнай літаратурнай традыцыі [1, с. 184], у якое арганічна ўключаецца беларуская слоўнасць. Юбілейны для кафедры замежнай літаратуры і філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта 2024 год – выдатная нагода згадаць гісторыю кафедры і яе знакавых постацей, а таксама абазначыць перспектывы далейшага вывучэння замежных літаратур на філалагічным факультэце БДУ.

Выкладанне замежнай літаратуры ў Беларускім дзяржаўным універсітэце пачалося задоўга да стварэння філалагічнага факультэта. У 1922 годзе ў «Працах Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў Мінску» Ф. Ф. Турук прыводзіць прыкладныя планы этнолага-лінгвістычнага аддзялення факультэта грамадскіх навук, якія прадугледжвалі лекцыйныя і семінарскія заняткі па гісторыі заходнееўрапейскай літаратуры [9, с. 185–190]. Звернем увагу на тое, што беларуская, руская, польская, габрэйская мовы і літаратуры выкладаюцца ў адпаведных секцыях як раўнапраўныя слоўнасці насельнікаў БССР, але, акрамя гэтага, у праграму навучання ўваходзяць гісторыя ўкраінскай, літоўскай літаратур, а ў габрэйскай секцыі – гісторыя нямецкай літаратуры. У наступным выданні «Прац...» С. З. Кацэнбоген прыводзіць планы навучання на этнолага-лінгвістычным аддзяленні педагагічнага факультэта на 1922–1923 гг., з якіх вынікае, што прафесар М. М. Піятуховіч (1891–1937) прапануе курсы па гісторыі заходнееўрапейскай літаратуры для беларускай, рускай, польскай і габрэйскай секцый [2, с. 356–357]. М. М. Піятуховіч у нашай гуманітарыстыцы больш вядомы як даследчык беларускай літаратуры, у прыватнасці, творчасці Ф. Скарыны, М. Багдановіча, Я. Купалы, Я. Коласа, К. Чорнага і, на жаль, мала хто згадвае пра тое, што ён быў добра абазнаны ў творчасці, напрыклад, французскіх рамантыкаў. Навуковыя інтарэсы М. М. Піятуховіча – яскравае сведчанне таго, што цікавасць да замежнай і айчынай літаратур заўжды была неабходным складнікам даследавання сусветнага літаратурнага працэсу. Гэтая традыцыя была працягнута легендарным выкладчыкам антычнай літаратуры Н. І. Лапідусам [3], які абараніў кандыдацкую дысертацыю па беларускай літаратуры «Максім Багдановіч як крытык і перакладчык» (1956), а ў памяці некалькіх пакаленняў філфакаўскіх студэнтаў атаясамліваўся з грэчаскім Зеўсам. Дарэчы, гэтая мянушка настолькі прышчапілася да Навума Ісакавіча, што, паводле слоў Б. Ю. Нормана, некаторыя мала дасведчаныя студэнты вярхоўнага бога Грэцыі называлі Лапідусам. На беларускай мове антычную літаратуру стала выкладаць і даследаваць антычныя матывы ў беларускай літаратуры ў 1990–2000-я гады С. Д. Малюковіч [5].

З моманту стварэння філалагічнага факультэта кафедра замежнай літаратуры ўваходзіла ў склад кафедры рускай і ўсеагульнай літаратуры, а з 1944-га пачала сваё жыццё як самастойная структурная адзінка спачатку як кафедра заходнееўрапейскай літаратуры, пасля – кафедра ўсеагульнай літаратуры і, нарэшце, кафедра замежнай літаратуры (1954). З 1944 года, калі філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта з падмаскоўнай станцыі Сходня вярнуўся ў Мінск, для аднаўлення беларускай навукі і адукацыі ў Мінск актыўна запрашаліся спецыялісты з іншых рэспублік, сярод якіх – выпускнік Маскоўскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта і вучань Б. І. Пурышава, кандыдат філалагічных навук (дысертацыя на тэму «Навела

Сервантэса»), дацэнт Давід Яўсеевіч Фактаровіч (1917–1993), якому наканавана было стаць першым загадчыкам кафедры замежнай літаратуры. За доўгія васьмнаццаць год загадвання кафедрай (з 1947 па 1965 г.) Давід Яўсеевіч сфарміраваў магістральныя напрамкі дзейнасці кафедры і, найперш, акадэмічнае паэтапнае выкладанне гісторыі замежнай літаратуры ад Сярэдніх вякоў і Адраджэння да найноўшага перыяду. Цудоўна валодаючы нямецкай, англійскай, іспанскай, французскай, польскай мовамі, Давід Яўсеевіч значную ўвагу надаваў праблемам мастацкага перакладу, падрыхтаваў фундаментальную працу «Асновы тэорыі мастацкага перакладу», якая цалкам увайшла ў кнігу ўніверсітэцкай серыі «Памяць і слава. Memoria et Gloria» [6], прысвечаную тым, хто праславіў нашу alma mater, нашу краіну, пакінуў аб сабе добрую памяць у айчыннай адукацыі і навучы. Д. Я. Фактаровіч заўжды заахвочваў студэнтаў да чытання літаратуры ў арыгінале. Пры кафедры працаваў гурток замежнай літаратуры, які з цёплынёю згадваюць многія выпускнікі філфака.

Кафедра замежнай літаратуры ў 60-я гады ХХ стагоддзя не была шматлікай. У 1966 годзе эстафету загадвання кафедрай пераняў Барыс Паўлавіч Міцкевіч (1925–1983), які быў не толькі выдатным знаўцам французскай і бельгійскай літаратур, але і сапраўдным інтэлігентам з выключнай памяццю. Былыя студэнты, яго вучні, згадваюць, што ён ніколі не карыстаўся запісамі на занятках, чытаў лекцыі па памяці. І толькі нямногія ведалі пра тое, што васьмнаццацігадовым хлопцам Барыс Паўлавіч пайшоў на фронт, быў стралком, пазней – камандзірам аддзялення, які выратаваў жыцці сваім байцам, быў узнагароджаны баявымі медалямі і ордэнам Чырвонай Зоркі. Скончыўшы аддзяленне журналістыкі філалагічнага факультэта БДУ, вучыўся ў аспірантуры пры кафедры замежнай літаратуры, а абараняўся, як і іншыя выкладчыкі кафедры ў тыя часы, у Маскве па тэме «Творчасць Шарля дэ Кастэра і станаўленне рэалізму ў бельгійскай літаратуры». Старэйшае пакаленне сённяшніх выкладчыкаў кафедры замежнай літаратуры згадвае, што менавіта намаганнямі Барыса Паўлавіча студэнты рускага і беларускага аддзяленняў (а іншых аддзяленняў на філалагічным факультэце да 1990-х не было) маглі спецыялізавацца ў замежнай літаратуры, а значыць пісаць дыпломныя працы па кампаратывістыцы і па творчасці асобна ўзятых замежных аўтараў, што з цягам часу дазволіла даволі хутка падрыхтаваць спецыялістаў для выкладання нацыянальных (польскай, чэшскай, англійскай, італьянскай, нямецкай, французскай) літаратур на аддзяленнях славянскай і рамана-германскай філалогіі.

З імем Валянціны Міхайлаўны Цімафеевай (1921–1997) звязваюць развіццё айчыннай славістыкі і, у прыватнасці, балгарыстыкі, а таксама незабыўныя творчыя вечары на філфаку, арганізатарам і натхняльнікам якіх яна была. Ад старэйшых калег сённяшняму пакаленню выкладчыкаў дасталіся ўспаміны пра торт з безэ і кававага крэму з дзіўнай назвай шахіншах, якім Валянціна Міхайлаўна частавала калег, ствараючы такую ​​неабходную для доўгатэрміновай супольнай працы добразычлівую атмасферу на кафедры. Застаецца толькі здзіўляцца, як людзі, якія прайшлі праз пекла вайны (Валянціна Міхайлаўна працавала медсястрой у ваенным шпіталі), прыносілі з сабой на кафедру адчуванне дому, стваралі атмасферу ўзаемапавагі і творчасці. Дзякуючы Валянціне Міхайлаўне і яе вучням, студэнты аддзяленняў беларускай і рускай філалогіі былі добра абазнананы ў славянскіх літаратурах, літаратурах народаў СССР, літаратурах сацыялістычных краін. Дыяпазон літаратур, якія прапаноўваліся студэнтам для вывучэння, заўжды быў досыць шырокі і не абмяжоўваўся выключна Заходняй

Еўропай. Пры непасрэдным удзеле В. М. Цімафеевай падрыхтаваны кандыдаты навук, сярод іх С. П. Мусіенка, У. І. Ганчароў, Г. Я. Адамовіч, Е. А. Лявонава.

Сённяшняя кафедра замежнай літаратуры БДУ, яе прэстыж сярод калег і студэнтаў – гэта ў многіх адносінах плён працы Ірыны Вікенцьеўны Шаблоўскай (1939–2004), якая ў Беларускам дзяржаўным універсітэце прайшла ўсе этапы прафесійнага росту ад студэнткі да прафесара і загадчыка кафедры, якую ачольвала больш як дваццаць гадоў.

Ірына Вікенцьеўна – аўтар падручніка «Гісторыя замежнай літаратуры (XX стагоддзе, першая палова)» (1998), дзякуючы інтэрнэт-прасторы шырока распаўсюджанага ў постсавецкіх краінах; аўтар шматлікіх артыкулаў па гісторыі чэшскай літаратуры, славянскай драматургіі, параўнальным літаратуразнаўстве. У апошнія гады жыцця падрыхтавала да выдання манаграфію ў артыкулах «Сусветная літаратура ў беларускай прасторы: Рэцэпцыя. Тыпалогія. Кантакты» [10], падагуліўшы ў ёй багаты выкладчыцкі і даследчыцкі досвед. Кожны, хто трымаў у руках гэтую кнігу, каму пашанцавала слухаць лекцыі Ірыны Вікенцьеўны, нязменна адзначаў талент выкладчыцы і даследчыцы спалучаць прафесійны, навуковы інтарэс з асабістай, агульначалавечай зацікаўленасцю лёсам творцы.

Кожны раз, калі пішу пра яе, думаю пра магічнае супадзенне года нараджэння факультэта і першага на Беларусі доктара філалагічных навук па замежнай літаратуры. Ірыны Вікенцьеўны дваццаць год няма з намі, але справа яе жывая. Яе вучні застаюцца на факультэце, выкладаюць сусветную літаратуру і адчуваюць асалоду ад сваёй працы, рыхтуючы новае пакаленне выкладчыкаў замежных літаратур і таленавітых перакладчыкаў, якія арганічна ўпісваюць замежнае мастацтва слова ў беларускі культурны кантэкст. У 2020 годзе ў згаданай вышэй серыі «Памяць і слава. Memoria et Gloria» пра выбітных асоб БДУ была выдадзена кніга, прысвечаная І. В. Шаблоўскай [7], значную частку якой склалі ўспаміны калег і вучняў. З 2021 года на кафедры штогод праводзяцца Шаблоўскія чытанні студэнтаў, магістрантаў, аспірантаў і маладых вучоных, мэта якіх – захаванне пераемнасці ў даследаванні сусветнай літаратуры, далучэнне маладога пакалення да навуковай школы І. В. Шаблоўскай, развіццё такіх літаратуразнаўчых кірункаў, як кампаратывістыка, беларуская літаратура ў сусветным кантэксце, нацыянальнае і ўніверсальнае, праблема іншасці і формы яе рэалізацыі ў літаратуры. У 2022 годзе вучань І. В. Шаблоўскай М. М. Хмяльніцкі абараніў доктарскую дысертацыю на тэму «Беларускі дыкурс у польскай літаратуры (1918–1939 гг.)».

З 1976 года на кафедры замежнай літаратуры БДУ пачала працаваць Таццяна Уладзіміраўна Кавалёва (1946–2011). У некалькіх пакаленняў выпускнікоў філфака яе імя атаясамліваецца з незабыўнымі вечарамі французскай паэзіі, музыкі і жывапісу. Таццяна Уладзіміраўна пастаянна паўтарала, што бачыць сябе найперш настаўнікам. Яна любіла паўтараць, што філолагі – шчаслівыя людзі, таму што ў іх хобі і прафесія супадаюць. Бездакорны густ, высокі прафесіяналізм, паглыбленасць у актуальныя праблемы сучаснасці дазвалялі ёй пастаянна адкрываць новыя імёны французскай літаратуры. Таццяна Уладзіміраўна валодала дарам інтуіцыі, прапануючы сваім паслядоўнікам навуковыя тэмы, актуальнасць якіх сцверджана часам. Пад яе кіраўніцтвам былі абаронены чатыры кандыдацкія дысертацыі па французскай літаратуры, дзясяткі магістарскіх і дыпломных прац. У 2014 годзе намаганнямі калег, аднакурснікаў і вучняў Т. У. Кавалёвай выдадзена кніга «Я живу ў незлічоных абліччах жыцця. Таццяна

Кавалёва – чалавек і вучоны» [11], у якой сабраны яе навуковы даробак, пераклады і ўспаміны пра яе.

З першых гадоў існавання кафедры замежнай літаратуры акрэсліліся такія кірункі яе працы, як даследаванне паэтыкі заходнееўрапейскіх літаратур і праблемы ўзаемадзеяння беларускай літаратуры з сусветнай. Спецыялісты па літаратурах замежных краін былі вельмі рэдкімі, ды і зараз колькасць доктарскіх дысертацый, абароненых па спецыяльнасці 10.01.03 – літаратура народаў краін замежжа, застаецца адносна невялікай. Абароны кандыдацкіх дысертацый да 1998 года адбываліся выключна па-за межамі Беларусі, пераважна ў навуковых установах Масквы (Расійскай акадэміі навук і Маскоўскім дзяржаўным універсітэце) і Санкт-Пецярбурга. Супрацоўнікі гэтых устаноў выступалі, за рэдкім выключэннем, афіцыйнымі кіраўнікамі аспірантаў кафедры і іх апанентамі. Сярод дысертацый, якія абараняліся ў Расіі выкладчыкамі кафедры, назавём наступныя даследаванні: «Тургенеў і Жорж Санд: праблема ідэяна-мастацкай адметнасці» Т. У. Кавалёвай (1974), «Станаўленне рэалізму ў творчасці Юзафа Крашэўскага (аповесці і раманы 30–40-х гадоў)» С. Д. Малюковіч (1984), «Традыцыя філасофскай лірыкі Гельдэрліна ў паэзіі ГДР (І. Р. Бехер, Г. Маўрэр)» Г. В. Сініла, (1984), «Проза ГДР 50-х – 60-х гадоў аб другой сусветнай вайне: пытанні жанру і стылю» Е. А. Лявонавай (1985), «Імпрэсіянізм у паэзіі Поля Верлена» С. В. Логіша (1988), «Паэтыка балад Іаганеса Роберта Бехера» А. С. Шаўчэнка (1989), «Паэтыка ранняй драматургіі Макса Фрыша» М. А. Паповай (1994), «Філасофская паэзія С. Т. Колрыджа» Н. М. Саркісавай (Шахназаран) (1999). Аўтары гэтых даследаванняў працавалі альбо працягваюць выкладаць на кафедры замежнай літаратуры. У 1998 годзе ўпершыню ў БДУ і ў Беларусі В. В. Халіпавым была абаронена дысертацыя «Постмадэрнісцкія дэканструкцыі «Гамлета» Шэкспіра ў драматургіі Тома Стопарда». Вучань І. В. Шаблоўскай на працягу васьмі год кіраваў кафедрай, падрыхтаваў трох кандыдатаў навук па англійскай літаратуры. І амаль праз дваццаць гадоў пасля гэтай абароны ў 2017 годзе ў БДУ адбылася першая абарона па спецыяльнасці 10.01.03 – літаратура народаў краін замежжа (англійская) замежнага аспіранта кафедры з Ірака: Хайдар Аль-Гарзі прадставіў дысертацыю «Рэцэпцыя шэкспіраўскай літаратурнай спадчыны ў творчасці Бернарда Шоу».

Традыцыі вывучэння беларускай літаратуры ў кантэксце сусветнай актыўна развіваліся Е. А. Лявонавай, якая падрыхтавала 5 кандыдатаў навук, што пасляхова працавалі і працуюць у вышэйшых навучальных установах Беларусі. Е. А. Лявонава належыць да таго пакалення акрыленых словам людзей, чыё ўсё прафесійнае жыццё звязана з філалагічным факультэтам і кафедрай замежнай літаратуры. Яна з’яўляецца аўтарам больш за 500 публікацый, сярод якіх манаграфія ў артыкулах па тыпалогіі літаратур [4] і падручнікі па нямецкай літаратуры. Разам з Г. В. Сініла яна стаяла ля вытокаў выкладання нямецкай літаратуры на філалагічным факультэце. Г. В. Сініла на працягу многіх гадоў таксама займалася даследаваннямі старажытных літаратур Усходу і біблістыкай, распрацавала шэраг акадэмічных курсаў па Бібліі, падрыхтавала адпаведныя падручнікі і дапаможнікі, у тым ліку на беларускай мове [8].

Якасна новы этап у развіцці кафедры замежнай літаратуры пачаўся з 1995 г., калі на факультэце была пачата падрыхтоўка студэнтаў па спецыяльнасці «Раманагерманская філалогія». Сёння не часта згадваюць, што значная роля ў адкрыцці аддзялення раманагерманскай філалогіі належыць менавіта Ірыне Вікенцьеўне Шаблоўскай. Дастаткова паглядзець артыкулы таго часу, і амаль у кожным – развагі

пра будучых беларускіх багемістаў, паланістаў, германістаў, арабістаў, кітаістаў, перакладчыкаў з самых розных моў. Арыгінальныя праграмы па гісторыі славянскіх, англійскай, нямецкай, французскай літаратур, вучэбныя планы былі падрыхтаваны пад яе кіраўніцтвам і пры яе непасрэдным удзеле. У 1995 годзе адбыўся набор студэнтаў на спецыяльнасці «Нямецкая і беларуская мовы і літаратуры», «Англійская і беларуская мовы і літаратуры», «Французская і беларуская мовы і літаратуры». Менавіта так задумвалася гэтае аддзяленне на хвалі беларускага адраджэння: выдатнае веданне замежнай мовы і культуры ў арганічным спалучэнні з валоданнем беларускай мовай і кантэкстам нацыянальнай літаратуры. Праз год беларускі кампанент быў заменены на вывучэнне другой замежнай мовы. Тым не менш з 1995 года кафедра замежнай літаратуры становіцца выпускаючай кафедрай самага вялікага на сённяшні дзень аддзялення філалагічнага факультэта БДУ. Для выкладання новых дысцыплін на кафедру былі запрошаны маладыя выкладчыкі Н. М. Саркісава (Шахназаран), В. В. Халіпаў, Г. М. Бутырчык, Н. С. Пávaляева, С. В. Логіш, крыху пазней – А. А. Барысеева і першыя выпускнікі новага аддзялення А. А. Гінак, В. Ч. Гронская, Ю. Г. Курылаў, Н. У. Ламека. Базавымі для рамана-германскага аддзялення становяцца чытаемыя ў некалькіх семестрах лекцыйныя курсы «Гісторыя англійскай літаратуры», «Гісторыя французскай літаратуры», «Гісторыя нямецкай літаратуры», «Гісторыя італьянскай літаратуры». Гэта была сапраўды тытанічная праца па стварэнні тыпавых вучэбных праграм і паўнаважных паэтапных акадэмічных курсаў па нацыянальных літаратурах, якія не мелі аналагаў на постсавецкай прасторы. Паралельна з курсамі па нацыянальных літаратурах студэнты ўсіх спецыяльнасцей слухаюць курс «Гісторыя замежнай літаратуры» і напачатку – вялікі корпус спецкурсаў і спецсемінараў, якія рыхтуюць выкладчыкі, зыходзячы з асноўных напрамкаў сваіх навуковых штудый. На жаль, за амаль трыццаць гадоў існавання рамана-германскага аддзялення (і не толькі) страціла шырокі спектр спецсемінараў, у якіх студэнты старэйшых курсаў пад кіраўніцтвам выкладчыка (дацэнта, прафесара) распрацоўвалі адзін з абраных напрамкаў філалагічнай (мовазнаўчай, літаратуразнаўчай) навукі, у рэчышчы якога фармуляваліся тэмы курсавых, дыпломных работ і, нярэдка, кандыдацкіх дысертацый. Сістэма спецсемінараў таксама выдатна стымулявала навуковую творчасць кіраўнікоў семінараў. Старэйшае пакаленне філфакаўскіх выкладчыкаў і выпускнікоў з настальгіяй згадваюць падобныя спецсемінары, праца якіх адначасова забяспечвала на факультэце актыўную дзейнасць дзясяткаў студэнцкіх навуковых мікракалектываў, а сяброўскія і прафесійныя стасункі, якія ўзнікалі ў межах семінара, захоўваліся на многія гады.

Сярод абавязковых курсаў, што зараз па-ранейшаму прапануюцца студэнтам рамана-германскай філалогіі, – «Міфалогія рамана-германскіх народаў». Асноўныя курсы дадаюцца і канкрэтызуюцца з дапамогай сістэмы курсаў на выбар: «Асновы акадэмічнага і крэатыўнага пісьма», «Замежнае літаратуразнаўства», «Параўнальнае літаратуразнаўства», «Тэорыя і практыка мастацкага перакладу», «Нацыянальнае і ўніверсальнае ў літаратурах Азіі, Афрыкі, Паўночнай і Лацінскай Амерыкі». Варта адзначыць, што на пачатку 1990-х кафедра актыўна рыхтавала кадры і для новага тады аддзялення славянскай філалогіі (дацэнты А. У. Вострыкава, М. В. Трус, М. М. Хмяльніцкі), а пазней – для аддзялення ўсходняй філалогіі (А. М. Букатая), а таксама выкладчыкі кафедры чыталі курсы сусветнай/замежнай літаратуры на факультэце міжнародных адносін і на філасофскім факультэце.

Развіваючы асноўныя напрамкі даследавання заходнееўрапейскіх літаратур, кафедры замежнай літаратуры з 2022 года праводзіць штогадовую міжнародную навуковую канферэнцыю «Рамана-германскія літаратуры: традыцыі і сучаснасць» (каардынатар Н. М. Шахназаран), на якую збіраюцца навукоўцы з беларускіх універсітэтаў, а таксама з Расіі, Ірака, Кітая, ЗША. На кафедры ў 2023–2024 вучэбным годзе навучаецца 15 аспірантаў і саіскальнікаў, з іх – чатыры замежныя грамадзяне на англійскай мове. Адкрыта магістратура на англійскай мове па спецыяльнасці «Літаратуразнаўства. Англійская літаратура».

Навуковая дзейнасць студэнтаў на працягу многіх гадоў з'яўляецца прыярытэтным напрамкам дзейнасці кафедры. Студэнты і аспіранты актыўна ўдзельнічаюць у працы навукова-даследчай лабараторыі «Нацыянальнае і ўніверсальнае ў сусветнай літаратуры» (кіраўнік – дацэнт А. А. Барысеева), а таксама ў двух гуртках «Нябачная калегія» (вядзе аспірантка Г. А. Яфіменка), «Светлавякоўе і ўяўленне» (вядзе дацэнт Н. С. Зелязінская). Студэнты і аспіранты паспяхова ўдзельнічаюць у рэспубліканскіх конкурсах работ, атрымліваюць гранты Міністэрства адукацыі і імянных стыпендыі. У мэтах паглыблення даследаванняў беларускай літаратуры ў сусветным кантэксце, развіцця айчыннай кампаратывістыкі з 2022 года на кафедры штогод праводзіцца канферэнцыя маладых навукоўцаў «Беларуская літаратура ў сусветным кантэксце», на якой студэнты не толькі заахвочваюцца да кампаратыўных штудый, але і прадстаўляюць вынікі сваіх даследаванняў рамана-германскіх літаратур на беларускай мове, тым самым павялічваючы сегмент беларускамоўных прац, прысвечаных сусветнай слоўнасці.

Развіццё міжнародных стасункаў Рэспублікі Беларусь з краінамі далёкай дугі стымулюе цікавасць маладых даследчыкаў да літаратур Афрыканскага кантынента, што дазволіць паспяхова развіваць новыя кірункі вывучэння сусветнай літаратуры, у прыватнасці, на кафедры даследуюцца нігерыйская (творчасць Чынуа Ачэбе, Бена Окры) і івуарыйская (творчасць Ахмаду Курумы) літаратуры. Перспектыўным бачыцца вывучэнне іспанамовных і партугаламовных культур Лацінскай Амерыкі і ўласна іспанскай літаратуры. А таксама, улічваючы дынаміку развіцця адносін з арабскім светам, арабістыка можа стаць тым новым напрамкам, які прыцягне ўвагу таленавітых абітурыентаў, якія не хацелі б абмяжоўвацца вывучэннем еўрапейскіх моў.

У 2022 годзе на кафедры пачалі працу маладыя перспектыўныя выкладчыкі Я. А. Аляксеенка, Ю. А. Афанасьева, Н. С. Іванова, А. А. Карпіевіч, Д. М. Лук'янава, якія, з аднаго боку, працягваюць найлепшыя кафедральныя традыцыі акадэмічнага выкладання замежных літаратур, і з другога – крочаць у нагу з патрабаваннямі новага часу, асвойваючы новыя метады выкладання з улікам развіцця інфармацыйных тэхналогій. Даследуючы выбраныя напрамкі замежных літаратур, яны захоўваюць нязменную цікавасць да беларускай літаратурнай спадчыны, пашыраючы кантэксты вывучэння беларускай літаратуры. Даследаванне сусветнай культуры ў разнастайнасці яе нацыянальных варыянтаў, жанраў і філасофска-эстэтычных напрамкаў праз універсітэцкія курсы, праз інтэнсіфікацыю мастацкага перакладу з розных моў, праз навуку, асабістыя і прафесійныя кантакты і іншыя формы культурных узаемадачынненняў, безумоўна, паспрыяе далейшаму развіццю беларускай літаратуразнаўчай школы.

БІБЛІАГРАФІЧНЫЯ СПАСЫЛКІ

1. *Адамовіч, А.* Класік беларускай прозы / А. Адамовіч // Літаратура, мы і час : артыкулы і выступленні / А. Адамовіч. – Мінск : Маст. літ., 1979. – С. 180–204.
2. *Каценбоген, С. З.* Беларускі госуд. універсітэт у 1921–1922 акад. годзе (Ітогі і перспектывы) / С. З. Каценбоген // Труды Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў Мінску. Т. 2–3. – Мінск : Гос. изд-во Беларусіі, 1922. – С. 326–364.
3. *Лапідус, Н. И.* Античная литература : учеб. пособие для филол. фак. вузов / Н. И. Лапидус ; под ред. Я. Н. Засурского. – Минск : Университетское, 1986. – 158 с.
4. *Лявонава, Е. А.* Беларускае мастацтва слова XX ст. у еўрапейскім літаратурным кантэксце: Тыпалогія. Рэцэпцыя. Пераклад / Е. А. Лявонава. – Мінск : БДУ, 2014. – 319 с.
5. *Малюковіч, С. Д.* Міфалогія: Старажытная Элада : вучэб. дапам. для студэнтаў філал. фак.: У 2 ч. / С. Д. Малюковіч. – Ч. 1. – Мінск : БДУ, 2000. – 209 с.; Ч. 2. – Мінск : БДУ, 2003. – 193 с.
6. Память и слава: Давид Евсеевич Факторович: к 100-летию со дня рождения / редкол.: И. С. Ровдо [и др.]. – Минск : БГУ, 2016. – 190 с.
7. Памяць і слава: Ірына Вікенцьеўна Шаблоўская: да 80-годдзя з дня нараджэння / склад. Н. М. Шахназаран ; рэдкал.: І. С. Роўда, Г. М. Бутырчык, Н. М. Шахназаран. – Мінск : БДУ, 2020. – 198 с.
8. *Сініла, Г. В.* Біблія як феномен культуры і літаратуры: У 2 ч. / Г. В. Сініла. – Ч. I. Духоўны і мастацкі свет Торы: Кніга Быцця. – Мінск : Беларус. навука, 2003. – 451 с.; Ч. II. Духоўны і мастацкі свет Торы: Кніга Зыходу. – Мінск : Беларус. навука, 2004. – 612 с.
9. *Турук, Ф. Ф.* Университетская летопись / Ф. Ф. Турук // Труды Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў Мінску. Т. 1. – Мінск : Гос. изд-во Беларусіі, 1922. – С. 175–207.
10. *Шаблоўская, І. В.* Сусветная літаратура ў беларускай прасторы: Рэцэпцыя. Тыпалогія. Кантакты / І. В. Шаблоўская. – Мінск : Радыёла плюс, 2007. – 304 с.
11. «Я в бесчисленных образах жизни живу»: Татьяна Ковалёва – человек и ученый / сост. А. М. Бутырчик, Е. А. Борисева. – Минск : изд-во «Четыре четверти», 2014. – 236 с.